

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Svět vědy záhadný i zábavný

V labyrintu české literatury

PhDr. Petr Hrtánek, Ph.D.

Katedra české literatury a literární vědy Filozofické fakulty Ostravské univerzity v Ostravě

Kontaktní e-mail: petr.hrtanek@osu.cz

Web: www.osu.cz

ZÁKLADNÍ POJMY

- postmoderní literatura
- interpretační otevřenost díla
- double coding
- žánrový synkretismus
- intertextualita
- palimpsest

LITERATURA

- ECO, U.: Poznámky ke „Jménu růže“. *Světová literatura*, 1986, č. 2, s. 227–241.
- FIEDLER, L. A.: Doba nové literatury. *Orientace*, 1969, č. 3, s. 69–74 a č. 4, s. 50–56.
- kol. autorů: *V souřadnicích volnosti. Česká literatura devadesátých let dvacátého století v interpretacích*. Praha: Academia, 2008.

VÝCHOZÍ TEXT

POUŠTNÍ

Milan Badal

Krumpáč domorodého feláha naposledy zazvonil jasně o kámen a pak se propadl do temného prostoru. Elektrická svítidla bloudila po pilířích vytesaných z rostlé skály. Mladý asistent Davidson se tázavě obrátil na profesora Rawlingse. Ten jen mlčky vybídl ke vstupu do podzemní síně. Nad nimi ležely tuny žuly, z níž byla pyramida před několika tisíci lety postavena. Ve středu strašidelné prostory bylo lze zjistit roztržený sarkofág, jakoby roztrhaný strašnou explozí. Na těžkém příkrovu, který se zázrakem uchránil před běsněním dávných lupičů, byla dovedně vyobrazena královnina mumie. Asistent vzrušeně luštil hieroglyfický nápis:

Zde spí Hatšepsut, zvaná Kočička, manželka mocného Mentuhotepa, vládce obou říší. Odpočívala jsem v paláci, pohřížena v myšlenkách na boha, který mě stvořil. Moje srdce

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

zatoužilo vztyčit k jeho počtě dva zlaté obelisky, jejichž hroty by se dotkly nebe. Vy, kteří uzříte tyto památné pomníky po uplynutí mnoha dlouhých věků, budete mluvit o tom, co jsem dělala. A řeknete: Nevíme, proč byly vztyčeny tyto jehly ze zlata. Slyšte tedy! Vyplývala jsem na nich množství zlata, jako kdybych vysypala pytle zrní. A až se dozvíte tuto řeč, neříkejte, že moje dílo bylo věnováno marnosti. Řekněte raději: Činila tak proto, že se jí líbilo tak činit.

„Fantastické,“ vydechl profesor Rawlings. Teprve nyní padl asistentův zrak na setmělé prostory kolem sarkofágu. Zdály se být zaplněny množstvím malých postaviček, které vykukovaly i zpoza vzdálených pilířů. Z plátěných povijanů se na přichodzí mrtvě dívaly oči stovek, možná tisíců koček.

„Hrobka je vyloupena, pane profesore,“ řekl mladý Davidson, „ale tohle je úžasný objev! Vědecká cena se nedá stanovit! Je to daleko větší pohřebiště, než v Bení Hasanu.“

„Zdá se, že máte pravdu. Možná odhalíme i tajemství, proč je bohyně Bastet, zobrazovaná s kočičí hlavou a patřící k nejstarším egyptským božstvům, teprve v období Nové říše obklopena mumifikovanými kočkami,“ odpověděl profesor.

„Kdy vlastně došlo k uctívání kočky, je dosud nevyjasněné, že, pane profesore?“ navázal Davidson, „učili jsme se, že Bastet bojovala s nebeským hadem Apopem na straně slunečního boha Réa. V Knize bran je Re nazýván „Velkým kocourem“ a kočka nese titul „Sluneční či Měsíční oko“. Dokonce některé texty jí přiznávají titul „Paní nebes“.“

„O. K., mládenče. V egyptologii jste kovaný. Ale možná nás čeká nejedno překvapení. Na ty kočky si musíme pořádně posvítit,“ dodal profesor a zakroužil svazkem paprsků po rozlehlé prostora přečpané kočičími mumii.

Královna Hatšepsut se bavila. Seděla na trůnu a v klíně chovala prapodivné zvíře. Podobalo se kočce, ale bylo chundelaté, pokryté dlouhými chlupy. Do síně za zvuku bubínku vpochoďoval faraón obklopený tělesnou stráží. Bez okolků zamířil ke královně. Kdyby neměl vyholené obočí, dalo by se říci, že je hrozivě svařil: „Co to má znamenat! Zbláznila ses? Ve státní pokladně jsme na dně a ty si stavíš jakési nesmyslné pilíře. A ještě ke všemu ze zlata! Kámen už ti nestačí?“

„Kámen se tak neblýská miláčku. A kromě toho, proč bych nemohla dělat, co se mi zlíbí? Jsem přece královna! Když už já bych musela být otrokem konvencí, kdo by v tvé říši byl svobodný, no řekni?“

Faraónův hněv hledal nový předmět, po kterém by mohl sjet jako blesk. „Co to je?“ ukázal na zvíře v manželčině náručí.

„To je kocour, miláčku. Z dovozu, perský kocour.“

„To už ti nestačí, že je plný palác koček? Kam člověk šlápne, tam je nějaký ocas. Asi nevíš, že ti poddaní přezdívali kočičí máma?“

„Miláčku, otroci mi říkají „kočička“. A to z docela jiných důvodů, než si myslíš.“

„Už toho mám dost! Kde jsi vlastně přišla k tomu perskému kocourovi?“

„Daroval mi jej perský vyslanec, víš, ten vysoký, kudrnatý...“

Další slova už královna nedopověděla. Ruce jejího malého holohlavého královského manžela sevřely její útlé hrdlo. Oči se vypouklily zděšením. Pak se zvolna svezla na zem.

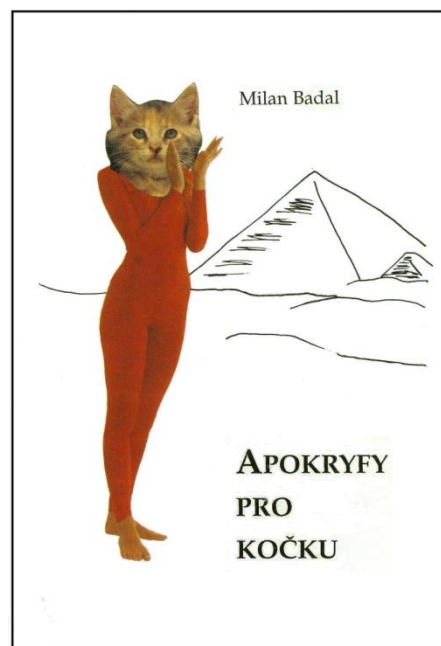
Faraón ji překročil a vydal rozkaz: „Okamžitě nabalzamovat! Bude státní pohřeb. A ty kočky, co jsou tady... no, když je tak milovala... Ten perský půjde první.“

Palácem se ozývalo zděšené mňoukání. Sluhové čile pobíhali a pytle se utěšeně plnily.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

PRÁCE S TEXTEM

- K jakému žánru či žánrům lze povídku přiřadit? Svá tvrzení zdůvodněte.
- Kolik příběhů se v povídce setkává? Zjistěte, jaký je jejich poměr k historické skutečnosti.
- Povídka obsahuje různé komické prvky. Najděte je a pojmenujte druh komiky.
- Styl povídky není jednotný. Dokážete různé stylové polohy vystihnout?
- Charakterizujte jazyk starověkých hrdinů. Čím je nápadný?
- V textu povídky se objevují dva dialogy. Čím se liší? Jsou si v něčem podobné?
- Neodehrávají se v textu také další, tentokrát skryté či pomyslné dialogy?
- Povídka je ze souboru Milana Badala *Apokryfy pro kočku* (1996). Posuďte, nakolik obálka této knihy koresponduje s obsahem či formou uvedené povídky.
- Znáte pojem *apokryf*? Pokuste se jej vysvětlit.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- Přečtěte si báseň P. B. Shelleyho *Ozymandias* z roku 1818 (v překladu V. Pinkavy) a uvažujte, jestli má něco společného s uvedenou povídkou.

Poutníka potkal jsem z antické země:
prý obří kamenné nohy, bez těla,
na poušti stojí. A opodál zřejmě
svalená, rozbitá tvář se mračila
vrásčitě, křivě, jízlivě, studeně,
na důkaz sochař že vášně čet, chytil
jak živé do hmoty vtisknout, že znal.

V rukou měl posměšek a srdce sytil.
Podstavec, na kterém vytesal kdysi:
„Ozymandias jsem já, králů král:
Hleď na mé dílo, ať Mocní se děsí!“
Prázdná však v okolí: kol rozvaliny
obrovských trosek, jen pustiny rysy,
samota do dále, pláň, písek líný.

- Mohou se oba umělecké texty nějak vyjadřovat také k naší současnosti? Přemýšlejte, o čem uvedená povídka je. Má nějaké vážnější a skrytější významy?

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

SKUPINOVÝ ÚKOL

- Vytvořte slovníkové heslo do internetové encyklopedie Wikipedia.

Jméno:

Název školy:

Ročník:

Název hesla:

Seznam použité literatury:

-
-
-
-
-

Vlastní heslo: